

Информационните технологии за развитие на емоционалната интелигентност у 5-7-годишните деца

Доц. д-р Йорданка Факирска
Русенски университет „А. Кънчев“
d.fakirska@mail.bg; dete-bg.com

Information Technologies for Development of Emotional Intelligence at 5-7-year old kids

Assoc. Prof. Dr. Yordanka Fakirska
Rousse University "A. Kanchev "
d.fakirska@mail.bg; dete-bg.com

Всеки може да се разгневи – лесно е. Но да се разгневии на необходимия човек, в необходимата степен, в необходимото време, с необходимата цел и по необходимия начин – не е лесно.”

Аристотел

Abstract: *The problem of emotional intelligence is as important as the issue of intellectual intelligence. The article discusses the possibility of using modern information technologies to develop the skills of 5-7 year olds to increase their emotional intelligence. There are arguments in favor of these technologies and highlights specific skills that are developed. Computing develops patience, willingness to help, self-esteem and self-confidence.*

Keywords: *emotional intelligence; modern information technologies; patience; willingness to help; self-esteem; self-confidence.*

Една голяма група деца, която има проблеми с адаптирането си в детската градина и училището са емоционално нестабилните деца – стеснителни, пасивни, импулсивни, хиперактивни. У тези деца не се срещат такива качества като *настойчивост, оптимизъм, собствена мотивация и дружелюбен ентусиазъм*, които са част от т. нар. емоционална интелигентност (ЕИ). Емоционалната интелигентност не се основава на това, колко умно е детето, а по-скоро на уменията му да контролира поведението и желанията си. Според последни изследвания тези социални и емоционални умения могат да бъдат по-решаващи за успехи в живота, отколкото интелектуалните способности. С други думи, високата ЕИ може да се окаже по-важна за успеха в живота, отколкото КИ (коефициента на интелигентност, измерен чрез стандартизираните тестове за интелигентност).

Що е емоционална интелигентност и защо е толкова важна?

Терминът „емоционална интелигентност“ е използван за първи път през 1990 г. от Питър Саловей от Харвардския университет и Джон Майер от Университета в

Ню Хемпшир (по Л. Шапиро, 1999), за да опишат емоционалните качества, необходими за постигане на успех. Според тях това са: съчувствие, изразяване и разбиране на чувства, контролиране на настроенията, независимост, приспособимост, способност да се харесва на другите, способност да разрешава междуличностни проблеми, настойчивост, дружелюбност, любезност, чувство на уважение.

Саловей и Майер (пак там) първи определят емоционалната интелигентност като „подмножество от социалната интелигентност, която включва способността да контролираш собствените си и на другите чувства и емоции, да правиш разлика между тях и да използваш тази информация, за да направляваш мислите и действията си“.

Според Уикипедия първата употреба на понятието "емоционална интелигентност" е в докторската дисертация на Уейн Пейн (1985 г). "Изследване на емоцията: Развитието на емоционална интелигентност". На практика обаче за пръв път то е употребено от Лойнер (1966).

Книгата на Даниел Голман „Емоционална интелигентност: защо може да има по-голямо значение от IQ“ (1995) засилва интереса към проблема за емоционалната интелигентност.

Л. Шапиро разпределя уменията на емоционалната интелигентност в шест области: *морално поведение; мислене; разрешаване на проблеми; социално взаимодействие; академични и професионални успехи; емоции*.

Всяка от тези области има други подразделения, свързани чрез специфични умения с ЕИ като *лична мотивация, сприятеляване, съпричастност, реалистично мислене* и т.н.

Да се върнем отново на проблема с децата, които проявяват стеснителност, пасивност, импулсивност или хиперактивност и да потърсим какви от посочените умения им липсват. Това ще ни помогне да намерим най-подходящите подходи и средства за преодоляване на тези недостатъци и за развитие на емоционалната интелигентност у децата от предучилищна възраст.

- **Стеснителни деца** – те трудно установяват социално взаимодействие, т. е. не се сприятеляват лесно, не съумяват да разрешават проблеми, успехите им в обучението не са задоволителни, защото не се включват активно в учебния процес и не показват какво са постигнали.

Харвардският психолог Джерам Каган (по Л. Шапиро) описва стеснителните деца като деца с „поведение на потискани чувства“. В резултат на многогодишни проучвания той е открил, че две трети от децата, родени срамежливи, израстват свенливи, затворени и по-вероятно е те да станат тревожни, болезнено страхливи и социално потиснати като пораснат. Тези деца очевидно не развиват нервни пътища между амигдалата и мозъчната кора, за да позволят на мислещата част от мозъка да помогне на емоционалната да се успокои (пак там). Дали тези деца ще успеят да успокоят своята емоционална превъзбуда зависи от поведението на възрастните.

Ако те (възрастните) заемат покровителствена позиция и ги предпазват от всичко, което ги обезпокоява, ако услужливо са ги утешавали, когато плачат, независимо от причината, тези деца продължават да реагират предимно емоционално и да се отказват от намеренията и желанията си.

Ако възрастните са убедени, че децата трябва да се научат да се справят с това, което ги обезпокоява и, въпреки че им съчувстват, не поощряват плача и безпокойството им, това помага на децата да променят своята емоционалност и да надраснат срамежливостта си.

- **Пасивни деца** – не проявяват мисловна активност, не поемат инициатива при установяване на контакти и сприятеляване, не изявяват своите резултати при

решаване на учебни или практически задачи, което ги прави „незабележими“ за педагога, т. е. те не получават оценка на своите постижения или неуспехи.

Липсата на обратна информация за собствените постижения не удовлетворява детето, а по-скоро го разочарова и го прави още по-пасивно и несигурно. Често повтарящите се разочарования от своя страна водят до фрустриране, което може в определен момент да доведе до прояви на агресия с различна насоченост – към самия себе си (автоагресия) или към околните.

Дали тези деца ще успеят да преодолеят своята пасивност отново зависи от поведението на възрастните и взаимоотношенията им с тях. Ако на тези деца се поставят индивидуално подбрани задачи, ако се следи и отчита всеки резултат, ако се поощряват и стимулират при своите изяви, колкото и незначителни да са те за възрастния, това ще им помогне да превъзмогнат пасивността.

- **Импулсивни и хиперактивни деца** - с повишена активност, придружена с неспособност за концентриране, постоянна превъзбуда и липса на контрол. Поради всички тези прояви хиперактивното дете не може да се справя със задълженията си, не възприема новите знания и постепенно изоставя от своите връстници.

Важно е да не се обърка хиперактивността с темперамента на холерика или със заболяване. Трябва да се има предвид, че повечето деца могат да са по-активни от време на време, естествената им енергия и темперамент понякога преливат в буйно поведение. Тези епизоди обаче са кратки и временни и в този случай не може да става въпрос за хиперактивност. Хиперактивните деца са много подвижни, постоянно неспокойни, свръх активни. Те нарушават дисциплината и реда в дома и в детската градина много често, непрекъснато се движат и понякога стават неудържими. Не всяко дете обаче, което проявява част от тези характеристики и създава впечатление за по-темпераментно и буйно, палаво и енергично, поразсеяно и емоционално нестабилно, може да бъде диагностицирано като дете със синдрома хиперактивност. За да се определи като такова, симптомите трябва да се проявяват в повече от една ситуация и навсякъде – и вкъщи, и в училище, и на улицата, и в автобуса, и на гости и т.н. Хиперактивност означава прекалена активност в ситуации, които изискват относителен покой.

Ориентир, които насочват за наличието на хиперактивност и необходимостта от навременно обръщане към специалисти:

- ✓ Оплаквания от много хора (родители, учители, възпитатели, треньори, съученици и др.), че подвижността и невниманието на детето водят до сериозни трудности и пречат на неговата адаптация и социално функциониране.
 - ✓ Доминираща постоянна двигателна активност, непоследователност в извършването на дейностите и трудна концентрация върху конкретен проблем, лесна раздразнителност, лоша координация, непохватност, негативизъм.
 - ✓ Такива деца рядко задават въпросите: „Защо?“, „По каква причина?“ А дори да задават въпрос, рядко изчакват отговора му.
 - ✓ Персистиращите високи нива на активност се отразяват на околните и причиняват понякога наранявания.
 - ✓ Тези промени в емоционалността и активността на детето не са резултат на скорошни семейни проблеми, проблеми в детската общност или промяна в дневния режим.
- Какви са проявите на хиперактивността?*
- ✓ Неспособност на детето да се задържа на едно място по време на учебния процес;
 - ✓ Непокойни, чести движения на крайниците или цялото тяло;

- ✓ Невъзможност за спокойно и точно изпълнение на поставените задачи по време на обучение или игра;
- ✓ Непрекъсната нужда от движение, без това да е необходимо за съответната ситуация;
- ✓ Непрекъснат стремеж да е в центъра на вниманието на родители, учители или връстници. В много случаи прибегва и до негативни и агресивни прояви, за да го постигне.

Хиперактивните деца притежават импулсивност на поведението и характера, което се изразява в желанието им да отговорят на зададен въпрос, без да са го чули докрай. По тази причина те не дават верен отговор, което ги прави раздразнителни и води до негативно поведение. По време на игра нямат търпение да дойде техния ред, не спазват правилата и това води до агресия и конфликти.

Поради невъзможността си да се съсредоточи към детайлите такова дете прави много грешки, не довежда решението на задачата докрай, неспособно е да слуша внимателно събеседника или патньора си и не изпълнява поставената задача. Проявява нежелание при изпълнение на задачи, които изискват по-продължителни умствени усилия. Когато работи в група, неговото поведение е причина за проваляне или забавяне на изпълнението. Децата не одобряват подобно поведение и го изолират. Това води до раздразнение и още по-голяма агресивност. Така се получава омагьосан кръг.

Известни на педагогиката средства за позитивно и ползотворно общуване с хиперактивни деца са: добре организирана среда, която да действа успокояващо; наличието на кът за усамотяване, където детето би могло да разгърне фантазиите си чрез игри или рисунки и моделиране, или пък просто да отпочива от обкръжението и активността около него; изграждане на всекидневен режим, където да следва строга последователност от конкретни дейности, между които да може да си почива, да релаксира по различен и подходящ за него начин; да бъде винаги в обсега на вниманието на възрастния, за да получава одобрение и оценка на действията си; установяване и поддържане на положителни, оптимистични, стабилни и непринудени взаимоотношения; използване на упражнения за спокойно седене, наблюдаване, спокойна работа, спокойни занимания – рисуване, оцветяване, апликиране, подреждане на предмети или техни изображения по определен признак като постепенно и бавно се удължава времето и се прави опит да се контролират моментите, свързани с отклоняване на вниманието. При увеличаване на времето трябва да се има предвид, че издръжливостта на детето към една дейност е малка, затова трябва да има готовност веднага да се предложи нещо друго, което да привлече детското внимание. Това е добър начин и за представяне на нови знания, а в крайна сметка – за задържане на детето да върши нещо полезно, а не деструктивно.

Ето и няколко изисквания за позитивно взаимодействие с емоционално нестабилни деца, т. е. деца, които имат нисък коефициент на емоционална интелигентност:

- ✓ При обяснение на познавателната или практическата задача е необходимо на детето да се предлага *точен алгоритъм на действие*, да се отделя същественото, да се използват кратки, разбираеми фрази. Полезно е това да става с графично изображение, анимация и звук, т. е. да се стимулира участието на повече анализатори при възприемането.
- ✓ Когато детето е превъзбудено, добре е лично да го привлечем в игра с успокояващ характер или просто *да го приласкаем и прегърнем*. Не бива по никакъв начин да се повишава тон, да се изпускат нервите, да се „вбесяваме“, защото детето отреагирва на това по същия начин. Необходимо е то да бъде

положително приемано от всички, като се използва утвърдителна и позитивна комуникация, т. е. казва се какво се изисква, а не какво не се изисква от него.

- ✓ Полезно е честото използване на *визуален контакт и поощряване на детето за всеки негов успех* по посока на спокойното и търпеливо действие. Хиперактивната реакция може да се трансформира в участие в спокойна дейност или обратното – да се изразходи енергията чрез участие във физически упражнение или подвижна игра. Преценката за конкретната трансформация на енергията се взема от педагога според режимния момент и особеностите на самото дете.
- ✓ Постигането на успех във всяка дейност с хиперактивното дете предполага спазването на принципа за индивидуализация и диференциация на дейността му.

От тези изисквания е видно, че не винаги е възможно спазването им в семейството или в детската градина, където учителят трябва да осигурява педагогическо взаимодействие и с останалите деца от групата. Подходящо средство за подобно съчетаване на изразните средства и спазване на изискванията са *игрите*. В тях децата имат възможност да участват в живота на възрастните, да възпроизвеждат образци на поведение и взаимоотношения, които са наблюдавали, да се привикват към ред и дисциплина, които са заложили в правилата на играта. Според Ана Фройд, детски терапевт и дъщеря на Зигмунд Фройд, „играта е работата на децата“, т. е. в играта децата се реализират и удовлетворяват своите потребности от общуване. Те са добър начин да се развиват умения за повишаване на емоционалната интелигентност, защото децата обичат да подражават и да ги играят отново и отново. Чрез игрите даваме възможност на децата да научат и да практикуват нови начини да мислят, чувстват и действат, а участвайки в тези игри, ние ставаме неразделна част от емоционалния учебен процес (по Л. Шапиро).

При използването на игри и игрови ситуации трябва да се помни, че силни и ярки емоционални впечатления трябва правилно да се дозират. В противен случай те могат да дезорганизируют дейността на детето. Силните емоции могат да го превъзбудят, което води до нарушение както на последващата дейност, така и на резултатите от предишната.

Как компютърът може да повиши емоционалната интелигентност на детето?

Доскоро социолози и психолози смятаха, че компютърът и компютърните игри имат вредно влияние за социалното развитие на децата. Изказваха се опасения, че пред компютъра детето се усамотява, няма възможност да общува със свои връстници, не може да упражнява своята реч и става своенравно. Всъщност самият компютър като най-мощното средство за предоставяне на информация чрез интернет и добре разработен софтуер е идеално средство за преодоляване на редица недостатъци и несъвършенства на формиращия се характер на детето. Използването на специално разработени програми с образователен характер под формата на обучаващи игри (компютърни дидактични игри) дават възможност на детето да получава не само нови знания, но и да се научи да спазва определени правила, да проявява търпение, да следва постигането на краен резултат. Всички други видове дидактични игри (словесни, предметни, настолни, предметно-словесни, подвижни) притежават определени достоинства – имат определено познавателно съдържание, стимулират и развиват мисленето, учат децата да спазват определени правила, предлагат форми за съвместни действия, учат на търпение, отстъпчивост, честност, но и определени недостатъци – не винаги предлагат система за контрол на действията и обратна връзка, не предпазват от появата на конфликти,

задължително изискват наличието на реални партньори (деца или възрастни), не предлагат възможност за участието на повече сетива.

За разлика от изброените традиционни игри компютърните игри притежават всички изброени достойнства на игрите плюс възможността за представяне на игровия замисъл едновременно зрително, звуково, анимирано, което ги прави изключително желани от децата, защото напълно импонират на техните възрастови особености и възможности. Участието на повече от един анализатор гарантира привличане на детското внимание за по-дълго време. Динамиката на игровото действие не позволява на детето да се отегчава и да не достига до крайния резултат. Анимираният герой се възприема от детето като герои от приказка, която ги привлича и интригува. Правилното решение винаги е последвано от поощрителна оценка, допуснатите грешки не се наказват и порицават, а само се насочва детското внимание към отстраняването им. Това изключително импонира на притеснителните деца и ги стимулира за изяви. Сядайки пред компютъра, те имат възможност да изявят своите възможности, без да се притесняват от своите връстници или от учителя. В същото време те не се чувстват самотни и изоставени, защото компютърът чрез съответния софтуер им предлага подкрепа и партньорство. Импулсивните и хиперактивните деца до такава степен са привлечени от анимацията, че се застояват за по-дълго пред компютъра и участват активно при решаване на задачата. Любимите герои ги привличат, интригуват ги и ги правят съучастници в играта. Те се радват на своите успехи и изпитват желание да опитат отново.

Компютърът е може би единственото средство, което може търпеливо да партнира на детето, без да го ругае за допуснатите грешки, без да се присмива, без да го унижава. Добре направените програми, правилно подобреният софтуер съдържат в себе си всички положителни страни, които би следвало да притежава идеалната личност-партньор на детето. Той може да поощрява, деликатно, с намигане да дава знак за грешка, да поощрява към нови действия, да пробужда любопитство, любознателност и желание за довършване на започнатата работа докрай.

За разлика от всяко друго образователно или психологическо средство, почти всички деца са привлечени от компютрите. Те ги възприемат като жива, умна играчка, с която могат да играят, да се учат, да спорят. С новото поколение мултимедиян софтуер и с неограничените възможности на Интернет, компютрите отговарят на всички главни изисквания за научаване на емоционални умения и повишаване на емоционалната интелигентност на детето:

- ✓ Те стимулират не само емоционалната, но и мислещата част на мозъка. Чрез тях емоции и разум се развиват в синхрон;
- ✓ Има много повторения на действия и поведение, които са необходими за усъвършенстване на нови нервни пътища;
- ✓ Правят научаването интерактивно и така се приспособяват към предпочитанията на детето стил на учене;
- ✓ Придобитите умения – интелектуални и емоционални стават втора природа.
- ✓ За разлика от хората те никога не са уморени да прочетат една приказка, да обяснят някакъв факт или да изиграят дадена игра.

Компютърните програми стимулират емоционалната част на мозъка с

комбинацията от анимация, гласове, музика, видеообрази, цветове и неизброими изненади. Те провокират детското въображение и стимулират творчество (Л. Шапиро). С всички свои достойнства и най-вече с предоставената възможност за интеракция, компютърът измества телевизията, която в най-добрия случай включва само пасивно учене и развлечения. Компютрите изискват от детето да взаимодейства, да мисли, да разрешава проблеми и да се държи по начин, който може и да не му допада много, но то го прави в името на играта. Според Л. Шапиро децата със съвременни компютри и подходящ софтуер са намалили гледането на телевизия с 20%.

Например една игра, наречена „Лъжата“, разказва историята на Сузи, която послъгва майка си. Когато майка ѝ я пита дали има домашно, Сузи излъгва и казва „не“. Тогава се получава едно малко зелено чудовище, което е лъжта на Сузи. По-нататък лъжата на Сузи започва да расте непрекъснато, причинявайки все по-големи пакости, докато превърне стаята на Сузи в истинска бъркотия. Преди да може да премине на следващата страница детето трябва да подреди играчките и книжките, които чудовището е разхвърляло из цялата стая и да ги постави на мястото им. Ако детето постави някоя вещ на погрешно място, Сузи го поправя с думите: „Не, глупаче, това е за шкафа!“ А когато завлече някоя дреха в шкафа, компютърът я окачва вместо него в гардероба или отново му подсказва какво да прави. Играейки, детето се удивлява на глас за правилата на почистване и спори с компютъра: „Защо тази играчка отива на библиотеката, вместо в скрина с играчки? Не може ли този компютър да види, че това е по-добро място? Може би скринът е пълен. Ще я поставя на рафта.“ Овладейвайки собственото си търпение, детето разбира поуката от приказката: Лъжата предизвиква повече неприятности, отколкото си заслужава и затова е по-добре да се казва истината.

Наблюденията показват, че чрез компютрите много родители увеличават времето, което прекарват с децата си в познавателните им дейности. Много е важно родителите да проучат многобройните възможности и приложения на компютъра заедно с децата. Това е една важна смяна на ролите в семейството, тъй като въпреки всички промени в ролята на половете през последните 25 години, бащите все още прекарват само част от времето, което майките обикновено отделят за подпомагане и поощряване на образованието на децата. Компютрите могат дори да започнат да отстраняват тази тенденция и да предоставят на децата (особено на момчетата) възможност да извлекат полза от този модел за ролята на мъжа в научаването на емоционални умения.

Как стоят нещата при използването на компютри в детската градина

Съвременните деца растат в условията на информационни, мултимедийни и видеотехнологии и затова става все по-трудно да се привлече тяхното внимание и да се запази познавателната им активност само с обикновени играчки, нагледни средства и печатни материали. За да запазим децата активни в учебния процес и за да осигурим високо ниво на ангажираност, „учебната среда трябва да предлага комплексност и разнообразие, смес от стимулация и сигурност. В детската градина, където детето прекарва по осем часа, занималнята трябва да предлага много стимулиращи избори, ако очакваме от него да остане включено и ангажирано в предлаганите дейности [4]. В този смисъл компютърът прави занималнята по-комплексна и интересна за децата.

Наличието на компютри в детската градина дава възможност на детето да се оттегли от груповите игри, ако то предпочита да се усамотява и да играе само (пак там). Това може да става под дискретното наблюдение на учителя, като се оставя усещането на детето, че то само взема решения.

Разбира се, тук веднага ще възникне основателното подозрение за последиците от подобно усамотяване, за невъзможност за общуване и изграждане на социални връзки с другите деца. Тъй като децата в групата се намират на различни нива на социално развитие, те имат различни предпочитания, що се отнася до колективните дейности – едни предпочитат колективните творчески игри, други – да рисуват и играят самостоятелно, трети – да слушат приказки. С поливалентните си функции и възможности компютърът дава възможност детето да седи само и да играе в партньорство с компютъра, да играе редом с приятел или да работи в група.

Най-социалните деца обикновено работят и разговарят в кръг от приятели, в сътрудничество с останалите или в интересно състезание.

Компютърът в занималнята предлага нова посока за изграждане на детската индивидуалност и за използване на детския капацитет. Детето, което не се справя успешно в поемането и изпълнението на роли в творческите игри, което има проблеми с двигателната координация и поради това не е особено желан партньор от останалите, може да стане компютърния „експерт” в групата. Използването на компютъра може да бъде за всяко дете неговото собствено предпочитано средство за активност.

Според Джуди Фланиган [6] информационните технологии осигуряват различна познавателна среда, която стимулира едновременно развитието на моториката, емоциите, социализацията и познавателните умения. Компютърът трябва да се използва в детската градина, за да представи и развие нови идеи. Познавателните умения се развиват чрез решаването на познавателни задачи, осигурени с различен софтуер. Децата се стремят да използват повече речта, когато общуват с партньора си по повод на играта. Те създават картини, разказват истории и слушат програми, които им говорят. Подобно на Морган и Фланиган смята, че децата използват компютъра като важно средство за развитие на социалните си умения. Той включва и развива социални връзки и подпомага съвместните игри. Когато използват заедно компютъра, децата се научават да спазват реда и да решават собствените си проблеми с компютъра. Когато се опитват да учат своите приятели с компютъра, те изграждат социални умения за вербално разменяне на опит и мисли. Когато работи само пред компютъра, детето осъзнава, че е свободно да изследва и развива своите идеи. Децата с различни интереси работят заедно на компютъра и си помагат и това ги издига на ново ниво. Позволява им да си взаимодействат и да обменят тези свои идеи.

Всички тези умения се създават, когато има подходящ софтуер, когато е създадена програма и е планиран достъп до компютъра.

Използването на компютъра подпомага развитието на дълготрайната памет, невербалните умения, системните знания, ловкост, говорни умения, решаването на проблеми, абстракцията и концептуалните умения. Ползите от компютъра зависят от това какъв компютърен опит се предлага и колко често децата имат достъп до компютър. Потенциалните ползи са огромни и включват двигателни умения, засилено математическо мислене, повишено творчество, по-високи резултати на критично мислене и решаване на проблеми (Факирска, 2009). Децата променят лидерството по-често и развиват положителен опит чрез ученето. Компютърът увеличава детското самопознание и децата демонстрират повишено ниво на говорно общуване и коопериране.

Компютърът има изключително развиващо значение за детето, когато:

- предлага конкретен опит;
- децата имат свободен достъп и контролирано обучение;
- деца и учител учат заедно;
- учителят подкрепя опитите за наставничество и използва компютъра, за да ги насочва към нестандартни идеи.

Като сравнително ново и високотехнологично средство за обучение компютърът и неговото използване в образователния процес (в частност в детската градина) предизвикват много въпроси, като например:

Кои са предимствата и недостатъците на информационните компютърни технологии, използвани при формиране на емоционални умения у децата?

На първо място компютърът осигурява пряк достъп до определена информация и познания, които трудно биха се постигнали по друг начин: познания за различни култури и страни; познания в картина и звук за природни явления и обекти, които са отдалечени в пространството; симулация на събития и явления, отдалечени във времето и пространството; предлага решения на проблеми, експериментиране без реална опасност за живота и здравето на детето, моделиране на сложни математически закономерности и правила, които са трудни за разбиране само в умствен план, граматически и езикови правила и корекции, и не на последно място – контакти с други деца;

На второ място – използването на различни сайтове за предучилищна възраст, в които има много анимация правят обучението забавно и интересно.

Въпреки че компютърът изглежда лесен начин за решаване на различни проблеми, използването му има и своите недостатъци.

Продължителното седене пред компютъра създава проблеми за тялото. Това е особено валидно за растящото тяло на детето и за променящия се интелект. В тази възраст детето има кратковременна памет и внимание и се уморява от продължително седене пред компютъра, въпреки забавното и интригуващо представяне на информацията. За да се намалят негативните последици, трябва да се спазват някои *изисквания* при използването на компютър в детската градина (Факирска, 2009):

- ✓ детето да не се лишава от време за движение, т.е. да се правят прекъсвания с кратки упражнения и общият престой за деня да не надвишава 35-45 мин.;
- ✓ да не се допуска липсата на контакти с връстници и възрастни – да се осигурява или присъствие на възрастен или на дете-съиграч;
- ✓ да се прецени внимателно моментът на внасянето му и поставянето му в занималнята – детето се отвлича от нови неща.

Компютърът може да се използва за по-директни и развиващи дейности, отколкото са обучаващите цели. Използвайки компютъра, децата изграждат своите паметови умения, учат се как да намират информация, използват достъпни за тях информация и знания, изясняват си неясни и непознати за тях неща, достигат до разбиране на различни състояния и явления и интегрират своите знания с тези, които им

предоставя компютъра. В процеса на съвместно решаване на задачи чрез компютър те се учат да споделят отговорност, да общуват с другите, да решават проблеми и да се обединяват, за да достигнат целта.

Интеграция на компютъра в занималнята

Използването на компютър в детската градина не е нито толкова лесно, нито толкова просто. Тук не става дума само за взимане на решение за използването и намиране на съответната конфигурация, подходяща за малките деца. Процесът е много по-дълъг и сложен и изисква добре обмислена и прецизирана стратегия. Както вече стана ясно, необходимо е осигуряването на подходящ по съдържание и изпълнение софтуер, който да отговаря на познавателните потребности на децата и на техните интелектуални възможности. Преди да се вземе решение за използването му в детската градина трябва да се провери колко от децата на подходяща възраст желаят да работят с компютър. Необходимо е да се определят целите за годината – в областта на развитие на познавателната дейност и на развитие на съответни умения за използване на компютъра. Не по-маловажен е и подборът на софтуер и интернет сайтове, които да повишават емоционалната интелигентност на децата.

На следните интернет адреси могат да се намерят игри на български език, които са подходящи за деца от предучилищна възраст и подпомагат формирането на умения за повишаване на емоционалната интелигентност.

www.barbarapa.fr/gb/game/barbaphone.html - игри с познатите герои от семейството на татко Барба, които помагат на детето за постигане на търпение, достигане до крайния резултат, повишаване на самочувствието от постигнатите резултати

www.barbie.com/activities/fun_games - развиващи и познавателни игри, където можеш да помогнеш на героите да се справят с определен проблем. Такава е играта „Хидропарк“, където детето се стреми да премахне всички препятствия, възникнали на водната парзалка и да помогне на кученцата да се спуснат.

На този сайт <http://az-deteto.bg/dzheri-i-sirentseto/9843/view.html> на български език също има игри, които помагат за развитие на търпение, преследване на краен резултат, взаимопомощ. Такава е играта „Джери и сиренцето“. При нея, благодарение на съчетанието на анимация и звук и динамичното действие импулсивното и хиперактивното дете е „приковано“ пред екрана и изразходва своята енергия, стреми се към постигане на резултат и става съпричастно към героя на играта Джери, а стеснителното и пасивното дете се учи на активност, вземане на самостоятелни решения и съпричастност. Други подобни игри са „Коледната фабрика на чичо Сам“, и „Почивният ден на Максим“ – основната идея и на двете е да научат детето на взаимопомощ и приятелство.

Има и голяма група софтуерни продукти, приложими към емоционалната интелигентност, които помагат на децата да се изразяват творчески. Чрез тях децата от четиригодишна възраст до края на юношеството могат да създават и печатат собствени книжки с комикси, да правят пиеси и анимационни филмчета и да се изразяват със своите мисли и чувства без ограничение.

Разказването на приказки, писането и изкуството също се използват от специалистите, за да могат децата да научат много от уменията с ЕК, реалистично мислене, разрешаване на проблеми и емоционално изразяване. Чрез мултимедийните компютърни програми тези дейности така ангажират малчуганите, че те често ги предпочитат пред по-класическите игри.

Съществуват и много други сайтове, които не са на български, но имат развиващи функции по посока на емоционалните умения.

В заключение. Колкото и странно да звучи, съвременният напредък на технологиите и общественото развитие предизвикват емоционалния дисбаланс,

стреса и агресията у все по-малките деца и в същото време, добре подбраните съвременни информационни технологии с подходящ софтуер за предучилищна възраст и разумното им използване в семейството и в детската градина съдействат по изключителен начин за формиране на съответните умения за повишаване на емоционалната интелигентност на тези деца. Задачата на възрастните е да направят правилния избор, да създадат необходимите условия и да дозират правилно времето за работа с компютъра.

Литература/Reference

1. **Боянова, В., М. Станкова.** Хиперактивност и дефицит на вниманието или какво да правим с неудържимото дете. С., издателство ФСК, 2005.
2. **Болотовский, Г. В., Л. С. Чутко, Ю. Д. Кропотов.** Гиперактивный ребенок: Лечить или наказывать? Санкт-Петербург., изд. "Невский проспект", 2004.
3. **Голман, Д.** Емоционалната интелигентност. С., 2002; 2 изд. С., Изток-Запад, 2011.
4. **Факирска, Й.** Педагогически технологии за стимулиране на познавателната дейност на 5-7-годишните. С. 2009.
5. **Шапиро, Лорънс.** Как да възпитаваме деца с висок емоционален коефициент. Изд. Жан-Жанет Аргирова, 1999.
6. **Flannigan, Judy.** Children and computers. Plymouth Meeting, PA, 1997. (Интернет)